

MINISTRI KÄSKKIRI

Tallinn

25.10.2025 nr 152

Kultuurimälestiseks olemise lõpetamine

Muinsuskaitseaduse § 20 lõike 1 punkti 7 ja lõike 2 alusel:

1. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 9673; asukoht Lääne-Viru maakond, Tapa vald, Läste küla, Nurme, KÜ 40002:001:0140) **kultuurimälestiseks olemise.**
2. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10225, asukoht Lääne-Viru maakond, Haljala vald, Haljala alevik, Nele, KÜ 19002:001:0751) **kultuurimälestiseks olemise.**
3. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10262, asukoht Lääne-Viru maakond, Kadrina vald, Jõepere küla, Otsa, KÜ 27202:001:0342) **kultuurimälestiseks olemise.**
4. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10349, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Levala küla, Kahepaja, KÜ 66204:003:0571) **kultuurimälestiseks olemise.**
5. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10352, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Levala küla, Karukella, KÜ 66204:003:0097) **kultuurimälestiseks olemise.**
6. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10420, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Väljataga, KÜ 77002:001:0028) **kultuurimälestiseks olemise.**
7. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10425, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kaarli küla, Lambalauda, KÜ 77003:001:0029) **kultuurimälestiseks olemise.**
8. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10447, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Pärja, KÜ 66101:001:0783) **kultuurimälestiseks olemise.**
9. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10454, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala-Eesküla, Keiri, KÜ 77002:001:0962) **kultuurimälestiseks olemise.**
10. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10484, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Koplimetsa, KÜ 77002:001:0251) **kultuurimälestiseks olemise.**
11. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10489, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Kalmumäe, KÜ 77002:001:2132) **kultuurimälestiseks olemise.**

12. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10578, asukoht Lääne-Viru maakond, Haljala vald, Metsiku küla, Nurmenuku, KÜ 88701:001:0962) **kultuurimälestiseks olemise.**
13. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10800, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Paasküla, Aru, KÜ 90201:001:0001) **kultuurimälestiseks olemise.**
14. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10858, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Toomika küla, Silla, KÜ 90202:005:0235) **kultuurimälestiseks olemise.**
15. **Lõpetan arheoloogiamälestise Lohukivi** (kultuurimälestiste registri nr 10859, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Pada küla, Õkuli, KÜ 90202:005:0328) **kultuurimälestiseks olemise.**
16. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10897, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Vasta küla, Kuivati, KÜ 90202:004:0069) **kultuurimälestiseks olemise.**
17. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 11959, asukoht Rapla maakond, Kehtna vald, Ohekatku küla, Pärna, KÜ 29202:004:1154) **kultuurimälestiseks olemise.**
18. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 12159, asukoht Rapla maakond, Rapla vald, Hagudi küla, Nõmme, KÜ 66903:003:0020) **kultuurimälestiseks olemise.**
19. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi „Tondikivi“** (kultuurimälestiste registri nr 12496, asukoht Saare maakond, Saaremaa vald, Jõgela küla, Pussa-Aadu, KÜ 44001:003:0583) **kultuurimälestiseks olemise.**
20. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 17955, asukoht Harju maakond, Kiili vald, Paekna küla, Paekna tee T1, KÜ 30501:001:0113) **kultuurimälestiseks olemise.**
21. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18196, asukoht Harju maakond, Kuusalu vald, Allika küla, Kadapiku, KÜ 35201:002:0103) **kultuurimälestiseks olemise.**
22. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18211, asukoht Harju maakond, Kuusalu vald, Kuusalu küla, Tülivere, KÜ 35201:002:0515) **kultuurimälestiseks olemise.**
23. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18794, asukoht Harju maakond, Rae vald, Lehmja küla, 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa tee T3, KÜ 65301:001:5781) **kultuurimälestiseks olemise.**
24. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10517, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Võhma küla, Väljapõllu, KÜ 77002:003:0061) **kultuurimälestiseks olemise.**
25. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10518, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Võhma küla, Väljapõllu, KÜ 77002:003:0061) **kultuurimälestiseks olemise.**
26. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 12171, asukoht Rapla maakond, Rapla vald, Kelba küla, Heihopsti, KÜ 66901:001:0064) **kultuurimälestiseks olemise.**
27. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18136, asukoht Harju maakond, Kuusalu vald, Kiiu alevik, Tuleviku, KÜ 35201:003:0298) **kultuurimälestiseks olemise.**

28. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 11997, asukoht Rapla maakond, Kohila vald, Loone küla, Linnuste) **kultuurimälestiseks olemise.**
29. **Lõpetan arheoloogiamälestise Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 12135, asukoht Rapla maakond, Rapla vald, Jalase küla, Kangrumäe) **kultuurimälestiseks olemise.**
30. **Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 718, 1273, 1310, 1398, 1401, 1469, 1474, 1496, 1503, 1533, 1538, 1566, 1567, 1627, 1849, 1908, 1946, 3010, 3048, 3186, 3210, 3222, 3228 ja 3551.**
31. **Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 584, 825, 840, 765 ja 1423.**

Muinsuskaitseametil kanda mälestiseks olemise lõpetamised kultuurimälestiste registrisse, ajakohastada andmed riigi maakatastris ning teha käskkiri teatavaks menetlusosalistele.

Käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul käskkirja avaldamisest Riigi Teatajas, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras.

I. Asjaolud

- 1.1. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 9673)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 718 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 9673.
 - 1.1.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Tapa vald, Lästi küla, Nurme, KÜ 40002:001:0140.
 - 1.1.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (16.10.2020) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.2. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10225)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1273 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10225.
 - 1.2.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Haljala vald, Haljala alevik, Nele, KÜ 19002:001:0751.
 - 1.2.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (18.11.2020) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.
- 1.3. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10262)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1310 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10262.
 - 1.3.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Kadrina vald, Jõepere küla, Otsa, KÜ 27202:001:0342.
 - 1.3.2. Kaitse alla võtmise hetkel oli kultusekivi oma algselt kohalt ära liigutatud kivihunnikusse. Hilisema paikvaatluse (04.09.2019) käigus ei ole suudetud seda kivihunnikust leida. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.
- 1.4. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10349)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1398 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10349.

- 1.4.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Levala küla, Kahepaja, KÜ 66204:003:0571.
- 1.4.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (16.10.2024) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.5. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10352)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1401 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10352.
- 1.5.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Levala küla, Karukella, KÜ 66204:003:0097.
- 1.5.2. 1987. aastal koostatud muistise passis on kirjas, et kultusekivi ei asu algses asukohas, vaid paiknes karstilehtri lõunakaguservas ega seostunud võimaliku arheoloogilise kultuurikihiga. Aastatel 2018–2022 on kivi arvatavasti maetud karstilehtrisse koos kümnete teiste põldudelt kokku kuhjatud kivirahnudega. Kuigi kivi praegune asukoht on eeldatavalt teada, ei näe Muinsuskaitseamet võimalust ja vajadust karstilehtrit avada ja kultusekivi tuvastada. Algsest asukohast eemaldatuna ei ümbritse seda võimalik arheoloogiline kultuurikiht.
- 1.6. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10420)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1469 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10420.
- 1.6.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Väljataga, KÜ 77002:001:0028.
- 1.6.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (14.09.2010) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.7. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10425)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1474 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10425.
- 1.7.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kaarli küla, Lambalauda, KÜ 77003:001:0029.
- 1.7.2. Kaitse alla võtmise hetkel oli kultusekivi oma algselt kohalt ära liigutatud kivihunnikusse. Paikvaatluse (16.10.2024) käigus ei ole kivihunniku juures 1977. aasta fotol olevat kultusekivi tuvastatud.
- 1.8. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10447)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1496 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10447.
- 1.8.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Pärja, KÜ 66101:001:0783.
- 1.8.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (13.10.2021) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.
- 1.9. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10454)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1503 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10454.
- 1.9.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala-Eesküla, Keiri, KÜ 77002:001:0962.
- 1.9.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt 2000. aastate alguses ning hilisema paikvaatluse (27.09.2021) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.10. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10484)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1533 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10484.

- 1.10.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Koplimetsa, KÜ 77002:001:0251.
- 1.10.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (08.06.2011) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.11. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10489)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1538 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10489.
- 1.11.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Kalmumäe, KÜ 77002:001:2132.
- 1.11.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt aastatel 2013–2016 ning hilisema paikvaatluse (27.09.2021) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.
- 1.12. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10578)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1627 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10578.
- 1.12.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Haljala vald, Metsiku küla, Nurmenuku, KÜ 88701:001:0962.
- 1.12.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (03.12.2013) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.13. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10800)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1849 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10800.
- 1.13.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Paasküla, Aru, KÜ 90201:001:0001.
- 1.13.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (14.06.2016) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.14. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10858)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 3228 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10858.
- 1.14.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Toomika küla, Silla, KÜ 90202:005:0235.
- 1.14.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (17.10.2024) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.15. **Lohukivi (kultuurimälestiste registri nr 10859)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1908 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10859. Mälestise nimetust muudeti kultuuriministri 11.03.2015 käskkirja nr 1-2/60 punktiga 1.22. Selle endine nimetus oli Kivikalme (registri nr 10859; aadress: Viru-Nigula vald, Pada küla, Ökuli, KÜ 90202:005:0328) ja uus nimetus Lohukivi.
- 1.15.1. Mälestise Lohukivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Pada küla, Ökuli, KÜ 90202:005:0328.
- 1.15.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (17.10.2024) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.16. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10897)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1946 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10897.
- 1.16.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Vasta küla, Kuivati, KÜ 90202:004:0069.
- 1.16.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt 2000. aastate alguses ning hilisema paikvaatluse (25.04.2023) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.

- 1.17. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 11959)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 3010 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 11959.
 - 1.17.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Rapla maakond, Kehtna vald, Ohekatku küla, Pärna, 29202:004:1154.
 - 1.17.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (17.04.2021) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.18. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 12159)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 3210 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 12159.
 - 1.18.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Rapla maakond, Rapla vald, Hagudi küla, Nõmme, 66903:003:0020.
 - 1.18.2. Kaitse alla võtmise hetkel oli kultusekivi oma algselt kohalt ära liigutatud kivihiunnikusse, mis on praeguseks likvideeritud. Väidetavalt on kultusekivi viidud teise kivihiunnikusse, kuid paikvaatluse (14.11.2021) käigus ei ole suudetud kivihiunniku juures seda tuvastada.
- 1.19. **Kultusekivi „Tondikivi“ (kultuurimälestiste registri nr 12496)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 3551 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 12496.
 - 1.19.1. Mälestise Kultusekivi „Tondikivi“ registrijärgne asukoht on Saare maakond, Saaremaa vald, Jõgela küla, Pussa-Aadu, KÜ 44001:003:0583.
 - 1.19.2. Kaitse alla võtmise hetkel oli kultusekivi oma algselt kohalt ära liigutatud kivihiunnikusse. Paikvaatluse (07.03.2024) käigus ei ole suudetud seda kivihiunniku juures tuvastada. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad piisavad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.
- 1.20. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 17955)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 584 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 17955.
 - 1.20.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Kiili vald, Paekna küla, Paekna tee T1, KÜ 30501:001:0113.
 - 1.20.2. Kultusekivi ei ole oma alusandmete järgses asukohas ning hilisema paikvaatluse (19.05.2022) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.
- 1.21. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18196)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 825 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18196.
 - 1.21.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Kuusalu vald, Allika küla, Kadapiku, KÜ 35201:002:0103.
 - 1.21.2. Kultusekivi on kadunud oma algselt asukohalt enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (19.10.2023) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.22. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18211)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 840 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18211.
 - 1.22.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Kuusalu vald, Kuusalu küla, Tülivere, KÜ 35201:002:0515.
 - 1.22.2. Kultusekivi ei ole oma alusandmete järgses asukohas ning hilisema paikvaatluse (06.07.2023) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.

- 1.23. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18794)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1423 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18794.
- 1.23.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Rae vald, Lehmja küla, 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa tee T3, KÜ 65301:001:5781.
- 1.23.2. Kultusekivi on kadunud enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (03.09.2012) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.24. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10517)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1566 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10517.
- 1.24.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Võhma küla, Väljapõllu, KÜ 77002:003:0061.
- 1.24.2. Kaitse alla võtmise hetkel oli kultusekivi oma algselt kohalt ära liigutatud kivihiiskusse. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.
- 1.25. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10518)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1567 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10518.
- 1.25.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Võhma küla, Väljapõllu, KÜ 77002:003:0061.
- 1.25.2. Kaitse alla võtmise hetkel oli kultusekivi oma algselt kohalt ära liigutatud kivihiiskusse. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse ja välimuse kohta.
- 1.26. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 12171)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 3222 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 12171.
- 1.26.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Rapla maakond, Rapla vald, Kelba küla, Heihopsti, KÜ 66901:001:0064.
- 1.26.2. Kultusekivi on kadunud enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (18.08.2021) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.27. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18136)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 765 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18136.
- 1.27.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Kuusalu vald, Kiiu alevik, Tuleviku, KÜ 35201:003:0298.
- 1.27.2. Kultusekivi on kadunud enne 2000. aastaid ning hilisema paikvaatluse (17.01.2022) käigus ei ole suudetud selle asukohta tuvastada.
- 1.28. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 11997)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 3048 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 11997.
- 1.28.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Rapla maakond, Kohila vald, Loone küla, Linnuste.
- 1.28.2. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse, välimuse ja asukoha kohta.
- 1.29. **Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 12135)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 3186 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 12135.
- 1.29.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Rapla maakond, Rapla vald, Jalase küla, Kangrumäe.

- 1.29.2. Kultusekivi leidmine on olnud raskendatud, sest puuduvad andmed selle suuruse, välimuse ja asukoha kohta.
- 1.30. 24.11.2024 otsustas Muinsuskaitseamet algatada 29 kultusekivi mälestiseks olemise lõpetamise menetluse, sest mälestised on hävinenud või ei ole tuvastatavad.

II. Kultuurimälestiseks olemise lõpetamise põhjendus

- 2.1. 29 mälestist (kultuurimälestiste registri nr-d 9673, 10225, 10262, 10349, 10352, 10420, 10425, 10447, 10454, 10484, 10489, 10578, 10800, 10858, 10859, 10897, 11959, 12159, 12496, 17955, 18196, 18211, 18794, 10517, 10518, 12171, 18136, 11997, 12135) ei ole maastikul leitavad ja on ilmselt hävinenud. Menetluse alguses oli maastikul mitteleitavaid mälestisi 32 (lisaks eelpool toodutele ka mälestised registri numbriga 10825, 10939 13048).
- 2.2. Mälestiseks olemise võib lõpetada, kui mälestis ei ole leitav ega tuvastatav ja on piisav alus arvata, et see ei ole säilinud (muinsuskaitseaduse § 20 lg 1 p 7).
- 2.3. Muinsuskaitseamet algatas eelnõu mitteleitavate kultusekivide kultuurimälestiseks olemise lõpetamise kohta ning edastas selle 13.02.2025 tutvumiseks mälestiste omanikele ja kohalikele omavalitsustele. Arvamuste ja ettepanekute esitamise tähtaeg oli 14 päeva ehk kuni 28.02.2025.
- 2.4. Tähtajaks esitas arvamuse Rae Vallavalitsus, kes osundas oma 27.02.2025 saadetud e-kirjas, et Lehmja külas asuv kivi ei pruugi olla hävinenud. Muinsuskaitseamet kontrollis lisatud andmeid ning jäi seisukohale, et viidatud kivi ei ole siiski Lehmja külas asunud kultusekivi (registri nr 18794) ja jätkab kaitse lõpetamise menetlust. Maa- ja Ruumiamet teavitas 04.03.2025 saadetud e-kirjas, et neil ei ole eelnõule ettepanekuid ega märkusi.
- 2.5. Muinsuskaitse Nõukogu tutvus eelnõuga 03.06.2025 toimunud nõukogu koosolekul ja otsustas ettepanekut toetada, välja arvatud mälestiste nr 10352 ja 10939 puhul, kuna nende kultusekivide asukoht on võimalik tuvastada. Mälestise nr 10352 puhul jäi Muinsuskaitseamet seisukohale, et selle kaitse tuleb lõpetada, kuna puudub võimalus karstilehtrit avada ja kivi asukohta välja selgitada. Mälestis nr 10939 on käskkirjast eemaldatud, kuna Muinsuskaitseamet analüüsis ettepanekut ja leidis, et kuigi kultusekivi on mattunud oletavas asukohas kuhjatud pinnase alla, siis kultusekivi algses asukohas on võimalik läbi viia väikesemahuline arheoloogiline uuring, tegemaks kindlaks, kas kivi on pinnasevalli all säilinud või mitte. Samuti on tõenäoline, et kultusekivi vahetus läheduses esineb arheoloogilist kultuurikihti. Tulenevalt uuringu tulemustest jätkatakse seejärel kas kultusekivi piiride muutmise või selle kadunuks tunnistamise menetlusega.
- 2.6. Septembris 2025 tuvastas Muinsuskaitseamet saadud uue info abil kahe kultusekivi (registri nr 10825 ja 13048) asukoha ja need eemaldati kaitse lõpetamise käskkirjast.

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga